

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายงานการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนบ้านสถาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาน เขต 1 ได้นำเสนอผลสรุปตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การประเมิน
2. รูปแบบการประเมิน
3. สรุปผลการประเมิน
4. อภิปรายผลการประเมิน
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การประเมิน

การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนบ้านสถาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาน เขต 1 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการ
2. เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ
3. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการในด้านผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน

และการถ่ายโยงการเรียนรู้

รูปแบบการประเมิน

ในการประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model และต่อมาขยายผลที่ผลิตเป็น IEST อีก (Stufflebeam, 2008; Stufflebeam & Shinkfield, 2007: 325-352) จึงเป็น CIPP_{IES} Model ประกอบด้วย ด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการในด้านผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโยงการเรียนรู้มาเป็นรูปแบบในการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนบ้านสถาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาน เขต 1

สรุปผลการประเมิน

ผลการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนบ้านสถาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนโครงการ เช่น ผู้ประกอบการ ธุรกิจ บริษัทเอกชน องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความเข้าใจและส่งเสริมในหลักการและรูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินงานตามโครงการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือการประสานงานระหว่างบุคลากรทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีเอกสารสรุปและรายงานผลการดำเนินการ รองลงมาคือการมอบหมายงานมีความเหมาะสมกับบุคลากร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือการดำเนินการแผนงานโครงการ กิจกรรม การขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วย 4Hสู่การปฏิบัติ

3. ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีการกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการเรียนรู้ ไม่นับแต่ เพียงเนื้อหาความรู้ที่จะสอนเท่านั้น รองลงมากิจกรรมเรียนรู้ที่จัดขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง

4. ด้านผลผลิต (Product) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ในการปฏิบัติกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ นักเรียนได้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันสองข้อ คือ ผลการทดสอบระดับชาติ (O-Net) และผลการทดสอบคุณภาพการศึกษาต่าง ๆ ของนักเรียนผ่าน ตามเกณฑ์ที่กำหนดและกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ที่นักเรียนปฏิบัติเป็นการเสริมสร้าง ไม่บั่นทอน สุขภาพกายและสุขภาพจิต และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือนักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ มีทักษะชีวิต และเรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจ

4.1 ด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความสุขกับการเข้าร่วมกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” รองลงมา คือผู้เรียนมีผลงานที่เป็นรูปธรรมจากโครงการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้การส่งเสริม สนับสนุน ผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วย 4H

4.2 ด้านประสิทธิผล (Effective) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริม สนับสนุน ปัจจัยให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือการคัดเลือกรูปแบบกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามความสนใจ

ของผู้เรียน ตามบริบทของโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน

4.3 ด้านความยั่งยืน (Sustainability) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมจริงและเกิดผลผลิตจากการปฏิบัติสามารถเห็นผล เช่น ปลูกผักสวนครัว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสะท้อนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรม

4.4 ด้านการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transportability) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นโครงการที่พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รองลงมา คือ เป็นโครงการที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ เป็นโครงการที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

ส่วนด้านความพึงพอใจของนักเรียนพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว รองลงมา คือ ได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

อภิปรายผลการประเมิน

การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนบ้านสถาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามรายการที่ประเมินพบประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนโครงการ เช่น ผู้ประกอบการ ธุรกิจ บริษัทเอกชน องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความเข้าใจและส่งเสริมในหลักการและรูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินงานตามโครงการ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้ให้เหตุผลไว้ว่า การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในหลักการของกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จะส่งผลให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จินณภัทร พิบูลวิทิตารัง (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การนำนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการนำ นโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าและพัฒนากลยุทธ์

การนำนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า พบว่า ความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนมีผลมาจากการสร้างเครือข่ายร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมและทักษะที่ทันสมัยรวมทั้งมีการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลายเป็นการกระตุ้นระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เพื่อให้ได้รับการพัฒนาต่อยอดเพื่อการสร้างชิ้นงานระดับประเทศและต่างประเทศ และในส่วนของการทำงานด้วยความเข้าใจในหลักการของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ นั้น อิศักดี อุนอารมณเลิศ (2556: 24-25) ได้สรุปไว้ว่าการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะจะทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงการ และนอกจากนี้ รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 12-13) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็น โดยการศึกษาและตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับแนวทางต่าง ๆ ที่มีศักยภาพหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุดในอนาคตที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การประเมินจะเป็นตัวบ่งบอกล่วงหน้าถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวหรือประสิทธิผลของความพยายามเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่โครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ ต้องการให้เกิดจุดมุ่งเน้นประการที่สองของการประเมินปัจจัยนำเข้าก็เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับแนวทางที่เป็นทางเลือกต่าง ๆ และเพราะเหตุใดจึงเลือกแนวทางนั้น ในกรณีเช่นนี้ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินปัจจัยนำเข้าจะมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับบ่งบอกให้เห็นถึงความรับผิดชอบ (Accountability) ใด ๆ ของผู้พัฒนาโครงการที่พยายามออกแบบและปรับปรุงงบประมาณใด ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว นอกจากนี้แล้วการประเมินก็จะช่วยจำแนก และ จัดลำดับแนวทางที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจใช้เป็นทางเลือกสำหรับการดำเนินงานต่อไป โดยสรุป การประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อช่วยผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายตอบสนองความต้องการ จำเป็นให้แก่ ผู้รับประโยชน์ ก่อให้เกิดแผนงานที่ปฏิบัติได้จริงและใช้งบประมาณ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการบันทึกและสร้างจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของการได้มาซึ่งทรัพยากร และวิธีการดำเนินงาน ในแผนงานนั้น ๆ (Stufflebeam & Coryn. 2014: 323) ส่วนการประสานงานระหว่างบุคลากรทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อย อาจเป็นเพราะ ภาระงานของครูในหน้าที่หลัก ๆ อาจมีมากมายอยู่แล้ว จึงทำให้การประสานงานระหว่างสายชั้นไม่เต็มที่เท่าที่ควร ผู้ประเมินจะได้เก็บข้อมูลไว้เพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการในปีการศึกษาต่อไป เพราะการประสานงานที่ดีจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการ ดังที่ สุรินทร์ มั่นประสงค์ (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการและความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก พบว่า โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลกได้มีการวางแผน (Plan) ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร การประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วม

การสนับสนุนทางวิชาการ การประชุมชี้แจงครูเพื่อให้รับทราบนโยบายกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และแต่งตั้งคณะทำงานการจัดทำโครงสร้างเวลาเรียน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำตารางเรียน การจัดทำ คัดเลือกกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในด้าน การดำเนินการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ (Do) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Check) การสรุปผล การจัดกิจกรรม รายงานผลการดำเนินงาน การปรับปรุงแก้ไข (Act) และการเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรม

ด้วยเหตุผลที่เสนอข้างต้นจึงส่งผลให้การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนบ้านสถาน มีผลการประเมินดังกล่าว

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า โรงเรียนมีเอกสารสรุปและรายงานผลการดำเนินการ รongลงมาคือการมอบหมายงานมีความเหมาะสมกับบุคลากรสาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าการวิเคราะห์โครงการหรือการประเมินร่างโครงการ (Project Appraisal or Analysis) เป็นการพิจารณาเอกสารโครงการเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของสิ่งที่กำหนดความสอดคล้องระหว่างหัวข้อต่างๆ ตั้งแต่หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์เป้าหมาย วิธีดำเนินการ เป็นต้น เพื่อให้โครงการที่เสนอมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2555: 77-80; สมคิด พรหมจ้อย. 2552: 38-41; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2551: 114-115; สุพัทธ์ พิบูลย์. 2555: 9-12) ดังนั้นการหาโครงการ มีเอกสารสรุปรายงานไว้เป็นหลักฐานรายงานผลการปฏิบัติงานก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินโครงการ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรศักดิ์ ฉายขุนทด (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา 3) นำเสนอยุทธศาสตร์การนำนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา และ 4) ประเมินยุทธศาสตร์การนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของการนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ประเด็นหลักที่สำคัญประการหนึ่งคือการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งมี 4 องค์ประกอบย่อย คือพัฒนาบุคลากร จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือดำเนินการแผนงาน โครงการกิจกรรม การขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วย 4H สู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะการปฏิบัติงานตามโครงการจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจกับหลักการของโครงการ

การปฏิบัติอย่างสอดรับประสานกันระหว่างบุคลากร ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้เสนอหลักการไว้ว่าการบริหารจัดการเวลาเรียนและการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีแนวทางส่งเสริมสนับสนุนสร้างความเข้าใจในการนำนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สู่การปฏิบัติแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนของสถานศึกษาและจัดทำตารางเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” แต่ละช่วงชั้น เลือกกำหนดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับช่วงวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามบริบทของสถานศึกษาและชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับติดตามการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ใช้การนิเทศภายในการเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR) เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการและกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และเป็นเครื่องมือการพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องหากปฏิบัติได้ดังนี้จะเป็นการส่งเสริมให้ผลการดำเนินงานกิจกรรมตามโครงการประสบความสำเร็จได้

3. ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีการกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ไม่เน้นแต่ เพียงเนื้อหาความรู้ที่จะสอนเท่านั้น รองลงมา คือ กิจกรรมเรียนรู้ที่จัดขึ้นส่งเสริมให้ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน ทั้งนี้เพราะหากการเรียนรู้ใดๆ ก็ตามที่เป็นผลมาจากแรงขับภายในของผู้เรียน ย่อมส่งผลดี และเกิดคุณค่าต่อผู้เรียนได้ ดังที่ จิตรา สุขเจริญ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า สอนน้อยเรียนมาก เป็นแนวคิดที่ปรับวิธีคิด เปลี่ยนวิธีเรียนของครูและผู้เรียน โดยครูออกแบบการเรียนรู้จากการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนคิดและสืบค้นข้อมูลเรียนรู้จากกิจกรรม โดยใช้โครงงานฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต แล้วให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ มีการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งครูออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเช่นการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเรียนรู้แบบสืบค้นการคิดขั้นสูง การเรียนรู้จากโครงงานการสะท้อนความคิด เป็นต้น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ จินณภัทร พิบูลวิทธำรง (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า พบว่า แนวทางการนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่

การปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ประการหนึ่งคือการจัดในรูปแบบบริษัทเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มาจากฝีมือนักเรียน และการจัดกิจกรรมในรูปแบบฐานเพื่อให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเช่นผู้ปกครองซึ่งหากทางโรงเรียนบ้านสถานได้นำผลการประเมินข้อนี้ไว้เป็นโจทย์สำหรับการจัดการศึกษาในปีต่อไปจะได้ประโยชน์อย่างยิ่ง ดังที่ สมคิด พรหมจรรย์ (2552: 37) ให้ความหมายที่สะท้อนทั้งวัตถุประสงค์และประเภทของการประเมินว่า การประเมินโครงการ เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่า มีมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับ Stufflebeam และ Coryn (2014: 320) ได้เสนอไว้ว่าเทคนิควิธีการที่ใช้ในการประเมินควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างหลากหลายครอบคลุมสมาชิกที่เป็นประชากรเป้าหมายรวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้นซึ่งโดยปกติมักเริ่มจากการซักถามผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อช่วยระบุขอบข่ายการศึกษาหลังจากนั้นนักประเมินอาจจะทำการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการรับบริการหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ ซึ่งอาจทำได้โดยการทบทวนเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังและการปฏิบัติงานของบุคคล การจัดเวทีรับฟังจากชุมชน การทดสอบและการสัมภาษณ์ผู้รับประโยชน์รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคนอื่น ๆ ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดจนผู้รับบริการจากโครงการหรือสิ่งแทรกแซงเป็นประชากรที่มีจำนวนมาก นักประเมินอาจใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแล้วสร้างแบบสอบถามหรือแบบสำรวจความต้องการจำเป็นและทำการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นจำแนกตามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวกับโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น หรืออาจศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ หรือประสิทธิผลทางการเรียนของนักเรียนในกรณี เช่นนี้นักประเมินก็อาจใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาใด ๆ เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ทดสอบเปรียบเทียบก็ได้

4. ด้านผลผลิต (Product) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ในการปฏิบัติกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ นักเรียนได้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากันสองข้อ คือ ผลการทดสอบระดับชาติ (O-Net) และผลการทดสอบคุณภาพการศึกษาต่าง ๆ ของนักเรียนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด และกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่ม เวลารู้ ที่นักเรียนปฏิบัติเสริมสร้างไม่บั่นทอน สุขภาพกายและสุขภาพจิต ทั้งนี้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้เสนอหลักการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ทักษะชีวิตทักษะการแก้ปัญหาการทำงานเป็นทีมสร้างเสริมคุณลักษณะค่านิยมที่ดีงามและความมีน้ำใจต่อกัน

2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมหลักองค์ 4 แห่งการศึกษาได้แก่

2.1) ด้านพุทธิศึกษา คือ ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการ

ดำรงชีวิต การศึกษาและการเรียนรู้

2.2) ด้านจริยศึกษา คือ การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

2.3) ด้านหัตถศึกษา คือ ความรู้และทักษะในการทำงานมีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

2.4) ด้านพลศึกษา คือ การมีสุขภาพแข็งแรงการกินอาหารที่ถูกต้องและการออกกำลังกายให้เหมาะสมรวมทั้งความสะอาดและสุขาภิบาลด้วย

3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองตอบความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนทุกคนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ทั้งนี้โรงเรียนบ้านสถาน (2560: 94) ได้ยึดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายให้ผู้เรียนเลือกตามความถนัด ความสนใจ รายบุคคล หรือรายกลุ่ม แนวทางที่ 2 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรายบุคคล หรือรายกลุ่มเสนอกิจกรรม ครูเป็นที่ปรึกษา พิจารณาดูแล ช่วยเหลือ แนวทางที่ 3 โรงเรียนจัดการศึกษาหลายระดับใช้แนวทางที่ 1 ร่วมกับแนวทางที่ 2 ที่สอดคล้องกับสภาพและบริบทของโรงเรียน ชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือนักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ มีทักษะชีวิต และเรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้เสนอไว้ว่าผู้สอนควรใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายและเป็นการประเมินตามสภาพจริงในการวิเคราะห์คุณภาพ และพัฒนาการของผู้เรียนมากกว่าการประเมินผู้เรียนจากการสอบเท่านั้น คุณภาพของคนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านที่แตกต่างกันประเทศ การศึกษาซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพของคนต้องสามารถเตรียมคนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ รู้จักคิดวิเคราะห์ใช้เหตุผล สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด และฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น โดยครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะและใช้คำถามให้เกิดการอภิปรายระหว่างผู้เรียนเท่านั้น

4.1 ด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักเรียนมีความสุขกับการเข้าร่วมกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” รองลงมา คือผู้เรียนมีผลงานที่เป็นรูปธรรมจากโครงการ สอดคล้องกับการศึกษาของ จินฉัตร พิบุลวิทิตอารัง (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การนำนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการนำนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การนำนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า พบว่า ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนตามความสนใจของผู้เรียน โรงเรียนส่งเสริม

ให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการเรียนการสอนอย่างหลากหลายและ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดเนื้อหาให้เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ด้านการบริหารงบประมาณ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้การส่งเสริม สนับสนุน ผู้เรียนใน การปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วย 4H ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมที่สนับสนุนกับการจัดกิจกรรมของทางโรงเรียนหากได้รับการต่อยอดกับผู้ปกครองที่บ้านด้วยแล้ว จะทำให้ผลการจัดกิจกรรมบรรลุผลได้ดียิ่งขึ้น

4.2 ด้านประสิทธิผล (Effective) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า มีการส่งเสริม สนับสนุน ปัจจัยให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือการคัดเลือกรูปแบบกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามความสนใจของผู้เรียน ตามบริบทของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามมีความจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการบริหารกิจกรรม ดังที่ พงษ์เทพ จิระโร (2554: 8-9) ได้สรุปความสำคัญไว้ว่า ปัจจัยใดที่เป็นปัญหา จะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนหรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอต่อการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นหรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัดทอน และทรัพยากรใดที่ขาดก็จะได้รับการจัดหาเพิ่มเติม สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ที่เสนอไว้ว่า ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจความถนัด และความต้องการของผู้เรียนดังที่ พิชิต ฤทธิจรูญ (2555: 71-73) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปปฏิบัติโดยประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้นมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด หรือสมเหตุสมผลหรือไม่มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงใด เพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการซึ่งการประเมินเมื่อนำโครงการไปดำเนินการระยะหนึ่งหรือเป็นการประเมินในช่วงดำเนินโครงการเพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการต่อเนื่องหรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ อาจกล่าวได้ว่าผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการมีความคุ้มค่ากับทรัพยากรที่ลงทุนไปเพียงใด และก่อให้เกิดผลข้างเคียงทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่ อย่างไร และเพื่อจัดหาข้อมูลสารสนเทศที่จะใช้ประโยชน์ในการขอรับการสนับสนุนการดำเนินโครงการจากแหล่งต่าง ๆ

4.3 ด้านความยั่งยืน (Sustainability) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การใช้ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมจริงและเกิดผลผลิตจากการปฏิบัติ สามารถเห็นผล เช่น ปลุกผักสวนครัว ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้เสนอไว้ว่าจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ใช้ชุมชนภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศรอบตัว เป็นแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อำนาจ บุญทรง (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การสนับสนุนนโยบาย

ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อสร้างกลยุทธ์การสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และทดลองใช้และประเมินกลยุทธ์ การสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประสานความร่วมมือกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้านและชุมชน โรงเรียนมีการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยในการจัดกิจกรรมและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ส่วนข้อจำกัดลำดับสุดท้าย คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสะท้อนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรม ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้เสนอไว้ว่า ใช้การนิเทศภายในการเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR) เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการและกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และเป็นเครื่องมือการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง สอดคล้องกับ จิตรา สุขเจริญ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า สอนน้อยเรียนมากเป็นแนวคิดที่ปรับวิธีคิดเปลี่ยนวิธีเรียนของครูและผู้เรียน โดยครูออกแบบการเรียนรู้จากการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนคิดและสืบค้นข้อมูลเรียนรู้จากกิจกรรม โดยใช้โครงงานฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต แล้วให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ มีการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งครูออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเช่นการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเรียนรู้แบบสืบค้นการคิดขั้นสูง การเรียนรู้จากโครงงานการสะท้อนความคิด เป็นต้น

4.4 ด้านการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transportability) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เป็นโครงการที่พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รองลงมาคือเป็นโครงการที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู) ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้เสนอการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีหลักการที่สำคัญไว้ว่าจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ทักษะชีวิตทักษะการแก้ปัญหาการทำงานเป็นทีมสร้างเสริมคุณลักษณะค่านิยมที่พึงามและความมีน้ำใจต่อกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนคิดวิเคราะห์ อภิปรายสรุปความรู้นำเสนอจุดประกายความคิดสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความมุ่งมั่นเพื่อแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ เป็นโครงการที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้เสนอไว้ว่า

คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนทั้งในด้านความเหมาะสมกับผู้เรียนมากกว่าการใช้วิธีสอนแบบเดียวกันกับผู้เรียนทั้งหมดทุกคน

ส่วนด้านความพึงพอใจของนักเรียนพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา รายชื่อ พบว่า ได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว รองลงมา คือได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ดังที่ จิตรา สุขเจริญ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า สอนน้อยเรียนมากเป็นแนวคิดที่ปรับวิธีคิดเปลี่ยนวิธีเรียนของครูและ ผู้เรียน โดยครูออกแบบการเรียนรู้ จากการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดและสืบค้นข้อมูลเรียนรู้จาก กิจกรรมโดยใช้โครงงานฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต แล้วให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด ซึ่ง สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ มีการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งครูออกแบบ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเช่นการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญการเรียนรู้แบบสืบค้นการคิดขั้นสูง การเรียนรู้จากโครงงานการสะท้อนความคิด เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เสนอไว้ว่าอีกว่า ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn More ผู้สอน ต้องสอนให้น้อยลงหรือ Teach Less แต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นหรือ Learn More นั่นคือผู้สอนต้องกระตุ้นให้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองซึ่งบทบาทการสอนของผู้สอนแม้จะ น้อยลง แต่บทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของผู้สอน คือ ผู้สอนต้องมีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการ เรียนการสอนเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้และเตรียมคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TLLM ผู้สอนต้องคำนึงถึงคำถาม 3 คำถามได้แก่ 1) ทำไม่ต้อง สอน 2) สอนอะไร และ 3) สอนอย่างไร ซึ่งรายละเอียดของทั้ง 3 คำถามสรุปเป็นประเด็นที่ผู้สอน ควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM) ส่วนข้อที่มี ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังที่ อำนาจ บุญทรง (2559: บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผล ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา สภาพแวดล้อมและแนวทางการสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผล ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 2) สร้างกลยุทธ์การสนับสนุนนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 2 และ 3) ทดลองใช้และประเมินกลยุทธ์การสนับสนุนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่ การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งเป็นการ วิจัยและพัฒนา พบว่า สร้างช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ด้วย รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับ การศึกษาของปกรอง บั้ววิรัตน์เลิศ (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ มีต่อโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในด้านสิ่งที่ผู้เรียนได้รับจากกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และ

การจัดการการเรียนรู้ในโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาเพิ่มพูนความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วนการจัดการเรียนรู้ในโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ พบว่า ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งยอมรับการว่ากล่าวตักเตือนและปรับปรุงแก้ไขความผิดพลาดของตนเองอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

1.1 นำผลการประเมินโครงการที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจปรับปรุง แก้ไขในด้านต่าง ๆ ที่ได้ค้นพบ โดยส่งเสริมกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถทำได้ดีให้ดียิ่งขึ้นไป ปรับปรุงกิจกรรมที่พบว่ามียุทธศาสตร์ประเมินในระดับต่ำ

1.2 โรงเรียนควรนำกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ประสบความสำเร็จมาจัดกิจกรรมในการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ ที่ครอบคลุมหลักองค์ 4 แห่งการศึกษาได้แก่

1) ด้านพุทธิศึกษา คือ ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษาและการเรียนรู้

2) ด้านจริยศึกษา คือ การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

3) ด้านหัตถศึกษา คือ ความรู้และทักษะในการทำงานมีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

4) ด้านพลศึกษา คือ การมีสุขภาพแข็งแรงการกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสมรวมทั้งความสะอาดและสุขภาพไปด้วย

1.3 ควรมีการจัดเวทีเพื่อรับฟังการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากที่บ้านสำหรับการต่อยอดกิจกรรมในปีการศึกษาต่อไป

1.4 ควรขยายการประสานงานระหว่างบุคลากรทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการด้วยการจัดประชุมในลักษณะเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community)

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำสารสนเทศของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับประเมินการจัดกิจกรรมของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

2.3 ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เพื่อการรายงานผลการประเมินโครงการ เนื่องด้วยมีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาในการศึกษา จึงทำให้ยังขาดในขั้นตอนของการทดลองใช้ และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้น ในการศึกษารั้งต่อไป จึงควรทำการศึกษาในเต็มรูปแบบของระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งจะทำให้ได้สารสนเทศที่ครอบคลุม และนอกจากนี้หากมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในเชิงคุณภาพ จะทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ อย่างแท้จริง เช่น การศึกษาในหัวข้อการวิจัยที่ว่า “กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ : ปัญหาและอุปสรรค หรือโอกาสทางการศึกษาแนวใหม่” เป็นต้น

2.4 การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับประสบการณ์และทักษะ จากกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

2.5 การศึกษาประสิทธิภาพประสิทธิผลการจัดการความรู้ โดยลดเวลาเรียนในห้องเรียน เพื่อให้เรียนรู้จากการปฏิบัตินอกห้องเรียน